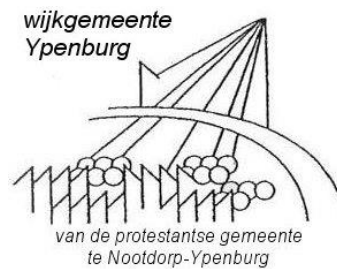

Muziekbeleidsplan Protestantse Wijkgemeente Ypenburg 2020

Zingen hoort bij de gemeente van Christus. De Bijbel roept ons op om te zingen: 'God troont op de lofzangen van Israël'. Met de liederen die we zingen in de vieringen 'ademen we het Woord van God' en worden we beademd. Augustus gaf met de uitspraak 'Zingen is dubbel bidden' de waarde van zingen al goed weer.

Door samen te zingen neem je elkaar bij de arm, word je boven jezelf uitgetild. Muziek kan ook een pastorale functie hebben, het geeft gelegenheid emoties te beleven en te uiten, onze nood en die van anderen te bezingen en onze vreugden te uiten.

Muziek en zingen is bezinnen, beleven en belijden in één. Het bepaalt ons in de tijd waarin we leven maar verbindt ons ook met de traditie van de kerk van alle eeuwen.

Zingen is in wijkgemeente Ypenburg vanaf het begin een belangrijk inspirerend, samenbindend en gemeenschapvormend deel van ons gemeente-zijn geweest. In vertrouwen dat wij mogen leven en gemeente zijn op de adem van God, ons geschonken in de Heilige Geest, willen we ook elkaar dragen, inspireren en bemoedigen met muziek en zang.

Onderstaand lied is daarbij voor veel gemeenteleden een zeer geliefd lied.

*Zolang wij adem halen
schept Gij in ons de kracht
om zingend te vertalen
waartoe wij zijn gedacht:
elkaar zijn wij gegeven
tot kleur en samenklank.
De lofzang om het leven
geeft stem aan onze dank.*

*Al is mijn stem gebroken,
mijn adem zonder kracht,
het lied op and're lippen
draagt mij dan door de nacht.
Door ademnood bevangen
of in verdriet verstild:
het lied van uw verlangen
heeft mij aan 't licht getild!*

*Het donker kan verbleken
door psalmen in de nacht.
De muren kunnen vallen:
zing dan uit alle macht!
God, laat het nooit ontbreken
aan hemelhoog gezang,
waarvan de wijs ons tekent
dit lieve leven lang.*

*Ons lied wordt steeds gedragen
door vleugels van de hoop.
Het stijgt de angst te boven
om leven dat verloopt.
Het zingt van vergezichten,
het ademt van uw Geest.
In ons gezang mag lichten
het komend bruiloftsfeest.*

(lied 657 Liedboek 2013)

1. Inleiding

Dit beleidsplan geeft invulling aan Ordinantie 4-8-5 van de Kerkorde van de PKN en beschrijft de liturgische en kerkmuzikale praktijk van de Protestantse Wijkgemeente Ypenburg, zoals die volgt uit het Beleidsplan 2016-2020. Als missie van onze Wijkgemeente staat daarin verwoord:

Als gemeente van Christus zijn we er niet voor onszelf alleen. Geïnspireerd vanuit het Woord van God bieden we ruimte voor ieder die ontmoeting, bezinning en rust zoekt om samen een weg te gaan in geloof en levensvragen. In alle openheid willen we omzien naar elkaar en anderen.

Voor de eredienst geldt:

Vieringen zijn en blijven één van de centrale momenten in het gemeente-zijn, als plek van ontmoeting met God en met elkaar, als inspiratie voor het leven van iedere dag. Wij vieren daarin Gods liefde en ons (dagelijkse) leven met daarbij de hoogten en dieptepunten van het leven.

De implicaties hiervan voor dit muziekbeleidsplan zijn samen te vatten in de volgende begrippen: centraliteit en kwaliteit van de eredienst, openheid, pluriformiteit, gemeenschap, en openheid voor verandering.

1.1 Algemene uitgangspunten

De eredienst wordt gevierd onder verantwoording van de kerkenraad en met deelname van de hele gemeente. De nadruk ligt op samen vieren. Aan de kwaliteit van de eredienst wordt veel zorg besteed. Taken die niet per se door de predikant vervuld hoeven worden, kunnen door gemeenteleden worden uitgevoerd.

De liturgie wordt gevierd volgens de oecumenisch-protestantse traditie zoals deze ook is terug te vinden in het Dienstboek.

Kenmerkend voor deze traditie is de evenwichtige verhouding van continuïteit en traditie enerzijds en actualiteit en spontaniteit anderzijds. Zo proberen we ook nieuwe, aansprekende wijzen te ontdekken om invulling te geven aan de liturgie.

De liturgie volgt een herkenbare en stabiele grondstructuur, geordend volgens de onderdelen voorbereiding, kyrië en gloria, lezing van de Bijbel en verkondiging van het evangelie. Aan deze grondstructuur wordt vormgegeven in een herkenbare stijl, waarbij woord, muziek, beeld en handeling op elkaar zijn afgestemd.

Daarbij wordt een (liturgische) taal gehanteerd die niemand uit wil sluiten, rekening houdend met verschillende leeftijden en achtergronden.

Het liturgisch jaar is bepalend voor de invulling van de vieringen. Het Aanvangslied of de eerste Psalm en het Gebed van de zondag of Gebed bij de opening van de Bijbel sluiten aan bij het karakter van de zondag. De schriftlezingen volgen het gemeenschappelijk leesrooster en eventueel de nadere keuzes die 'Kind op zondag' en 'De Eerste Dag (handreiking bij de jaarorde)' daarin maken.

De vocale muziek door cantorij of solisten sluit aan bij de lezingen en wil zo het Woord versterken. De instrumentale muziek kan een handeling begeleiden (zoals tijdens het delen van brood en wijn), of kan de gedachten (meditatief) richten (zoals de muziek die klinkt aan het begin van de dienst of na de verkondiging).

1.2. Invulling van de liturgie

De gemeente laat zich typeren als een gemeente van het oecumenisch-protestantse 'liturgisch kerkmodel', d.w.z. een gemeente waarin de viering centraal staat. De werkwoorden vieren-leren-dienen-delen-ontmoeten zijn alle van toepassing.

Het liturgische- en kerkmuzikale beleid is gericht op bezinning op en - waar zinvol - vernieuwing van de diverse elementen van liturgie en kerkmuziek. Het nieuwe Liedboek (2013) en de beide delen van het nieuwe Dienstboek (deel I 1998/ deel II 2004) zijn daarbij belangrijke richtinggevende bronnen.

Het liturgisch model wordt met een zekere soepelheid gehanteerd. Vernieuwingen worden planmatig, geleidelijk en gedoseerd geïntroduceerd, zorgvuldig voorbereid, goed geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.

1.3. Kerkmuzikale aspecten

In het licht van de centrale plek van de eredienst streeft de Wijkgemeente blijvend een hoogkwalitatief niveau na van de kerkmuziek in de eredienst, maar ook daarbuiten, in de vorm van bijv. lezingen, workshops en presentaties op doordeweekse dagen. Dat gebeurt door het bijhouden en vergroten van muzikale kennis van predikant en de kerkmusici (cantor, coördinerend organist/pianist, andere organisten/pianisten), leden van de Werkgroep Eredienst en gemeenteleden.

1.3.1 Vocale muziek

De kaders voor het liedrepertoire van de Wijkgemeente doen recht aan de pluriformiteit van zijn leden en aan het karakter van de Wijkgemeente zoals geschetst in de inleiding op dit muziekbeleidsplan en in de algemene uitgangspunten (par. 1.1). Uitgangspunt voor het vocale repertoire is het Liedboek *Zingen en bidden in huis en kerk* (2013) in zijn volle breedte. Daarnaast is er een beperkte lijst van liedbundels waaruit (gast-)voorgangers in overleg met de coördinerend organist en -in voorkomend geval- de cantor liederen kunnen putten voor de eredienst (zie par. 1.3.2). Voorganger en voornoemde kerkmusici beslissen over een evt. afwijking van deze lijst en stemmen dat af met de Wijkkerkenraad via de Werkgroep Eredienst.

Voorganger en kerkmusici hebben gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor een goede balans van bekende en onbekende, goed zingbare en moeilijker, traditionele en moderne liederen. De kwaliteit van tekst en melodie bepalen gezamenlijk of een lied voor de eredienst geschikt is. Hierbij dient het lied zowel tekstueel als muzikaal getoetst, waarbij de predikant de eindbeslissing neemt op tekstueel vlak en de kerkmusicus op het muzikale vlak.

De muzikale inbreng van jongeren in kindernevendienst en jeugdkerk wordt bevorderd door het zingen en spelen van muziek afgestemd op leeftijd en beleving van de kinderen en jongeren in de vieringen. Voorafgaand aan de start van de kindernevendienst wordt een lied gezongen dat gemakkelijk meezingbaar is en/of op school wordt gezongen. In aanloop naar de grote feesten zijn er projecten, waarbij wekelijks een eigen projectlied wordt gezongen.

1.3.2 De cantorij

De cantorij verleent haar medewerking aan vieringen op vaste kerkelijke hoogtijdagen (Kerst, Witte Donderdag, Goede Vrijdag en/of Stille Zaterdag en Paaszondag, Zondag Voleinding en af en toe in een avondmaalsviering en een 'gewone' zondag zoals een dienst rond het lied). Jaarlijks leggen predikant, coördinerend organist, cantor en bestuur

van de cantorij de diensten vast, waaraan het komende kalenderjaar wordt meegewerkt. De cantorij kan medewerking verlenen aan oecumenische diensten en gezamenlijke diensten met de Protestantse Wijkgemeente Nootdorp.

De dirigent is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de cantorij

De cantorij heeft in de vieringen naast een ondersteunende functie, waarbij ze de gemeente voorgaat in het zingen (m.n. waar het onbekende, nieuwe liederen betreft), ook een belangrijke uitvoerende (koor-)functie op verschillende plekken in de eredienst, steeds passend in de liturgie.

De cantorij zingt ter ondersteuning van de gemeente meerstemmige liederen uit het Liedboek 2013 *'Zingen en bidden in huis en kerk'*, Liedbundel *Taizé, Tussentijds, Zingend Geloven, Alles Wordt Nieuw, Zingenderwijs*, bundels van Sytze de Vries, Henk Jongerius, Huub Oosterhuis, A.F. Troost, *Iona* en *Geroepen om te zingen*. Jaarlijks actualiseert de Werkgroep Eredienst deze lijst in aanwezigheid van cantor, voorganger en coördinerend organist voor vaststelling in de Wijkkerkenraad.

Het koorrepertoire wordt tenminste jaarlijks afgestemd tussen cantor, coördinerend organist en voorganger (in samenspraak met het cantorijbestuur) en beslaat de hele muzikale koortraditie van Buxtehude, via Pachelbel, Bach, Händel, Mendelssohn tot Rutter en Bredewout.

1.3.3. Instrumentale muziek

Voorafgaand aan en na afloop van de dienst speelt de organist in afstemming met de voorganger passende muziek, die aansluit op het liturgisch jaar, de lezingen, het thema van de dienst of de actualiteit evenals na de verkondiging (het meditatief moment), tijdens de inzameling van de gaven, tijdens het delen van brood en wijn en tijdens het aansteken van de kaarsen op Zondag Voleinding.

De dienstdoende organist is verantwoordelijk voor de invulling van de instrumentale muziek. Hij maakt hierbij gebruik van over het Schuke-orgel of, als de muziek daarom vraagt, een piano. Hij heeft bij voorkeur bijbehorende kwalificatie (gelijk of gelijkwaardig aan PKN-Kerkmusicus III). Hierbij put hij/zij uit de volle breedte van de kerkmuzikale erfenis van de afgelopen eeuwen, naast improvisaties in een zo gevarieerd mogelijk stijlpallet. Hij/zij zorgt daarbij voor een goede afstemming van aard en stijl van het spel op het karakter en de mogelijkheden van het beschikbare instrument en de liturgische vormgeving en thematiek van de betrokken dienst.

1.3.4. Solisten

Ad hoc kan medewerking worden gevraagd van instrumentale en/of vocale solisten, als regel leden van de gemeente. Meestal gebeurt dit om het bijzondere (feestelijke) karakter van diensten te accentueren, om een bepaalde liedbewerking in de liturgie te kunnen opnemen die medewerking van solisten vereist of bijvoorbeeld om de muziek tijdens het delen van brood en wijn te verzorgen. Solisten stemmen hun bijdrage af met voorganger en organist en zorgen ervoor dat die past in -en aansluit bij de liturgie- van de betreffende dienst.

2. Organisatie en uitvoering

2.1 Functies

De **predikant** is verantwoordelijk voor de bediening van Woord en Sacramenten en is belast met het opstellen van de orde van dienst, de formulering van de gebeden en het overleg met de leiding van de kinder(neven)dienst. De keuze van de liederen wordt door

de predikant bepaald na (mail-)contact met de organist, met inachtneming van de kerkmuzikale verantwoordelijkheid van de organist.

De predikant, organist en cantor (laatstgenoemde alleen indien het een dienst betreft waar de cantorij aan meewerkt) overleggen over de orde van dienst op basis van een eerste concept van de predikant uiterlijk de woensdag voorafgaand aan de daaropvolgende zondag (of zoveel eerder als de repetitieperiode van de cantorij vereist). Zoals aangegeven in par. 1.3.1. toetst de organist de muzikale geschiktheid van elk lied voor de eredienst.

De **cantor** is belast met het verzorgen van de repetities van de cantorij en het in overleg met predikant en coördinerend organist bepalen van het repertoire, als aangegeven in par. 1.3.2. De cantor is ook samen met de coördinerend organist verantwoordelijk voor het kerkmuzikaal en liturgisch *vormen* van de gemeente samen fungeren zij als vraagbaak voor kerkmuzikale vragen voor gemeente, ambtsdragers en voorgangers.

De **coördinerend organist** is eerste aanspreekpunt voor de instrumentale kerkmuziek. Hij begeleidt de gemeente-, koor- en evt. solozang en verzorgt het orgelspel tijdens, vooraf en na de diensten, steeds in afstemming met de voorganger. In de Werkgroep Eredienst vertegenwoordigt hij de organisten/pianisten en verzorgt hij het jaarlijkse organistenrooster. Hij verzorgt het stemmen en klein onderhoud van het orgel en ziet toe op het periodiek groot onderhoud van het orgel en het laten stemmen van de piano.

2.2 Werkgroep Eredienst

De Werkgroep Eredienst neemt een centrale plaats in als het gaat om liturgie en kerkmuziek. Deze commissie vormt het klankbord voor predikant en kerkmusici en is de plaats waar het liturgische en kerkmuzikale beleid wordt uitgevoerd, geëvalueerd en geïnitieerd. De Werkgroep Eredienst is het forum waarin het liturgische en kerkmuzikale beleid wordt voorbereid en gecoördineerd.

De Werkgroep Eredienst bestaat uit de predikant, de ouderling Werkgroep Eredienst, de coördinerend organist en een of enkele vertegenwoordigers van de gemeenteleden: vertegenwoordiger kindernevendienst, preekvoorzienner, zondagsbriefmaker en een secretaris. De werkgroep eredienst houdt *feeling* met de beleving van gemeenteleden rond eredienst en kerkmuziek. Tenminste jaarlijks neemt ook de cantor deel aan het overleg. Jaarlijks is er een evaluatie van de uitvoering van dit muziekbeleidsplan, bij voorkeur in aanwezigheid van alle kerkmusici.

2.3 Budgetten

Aan de praktische invulling van de hiervoor genoemde zaken zijn kosten verbonden. Het gaat dan om (vrijwilligers-)vergoedingen voor cantor en kerkmusicus (incl. opleidingen en bladmuziek), de aanschaf van nieuwe liedbundels, cantorijrepertoire, vergoedingen voor solisten en dergelijke. Uitgezonderd de (vrijwilligers-)vergoedingen, neemt de Werkgroep Eredienst deze posten op in de jaarlijkse begroting.